

Miksi kirkosta erotaan?

Paneeli STI:n syyskauden avajaisissa

Paneelikeskustelu instituutin avajaisissa 10.9. tarttui ajankohtaiseen kirkon ja oikeastaan kaikkien traditionaalisten länsimaisten kirkkojen ongelmaan. Kirkkojen väkimäärät pienenevät, ja kirkkorakennuksia myydään monissa maissa. Mitä on ongelman taustalla? STI:n luennolla aiheesta alustivat professori Jouko Talonen ja tuomiorovasti Matti Poutiainen.

Muuttuva maailma

Kirkosta eroavien näkemyksiä on aina pyritty tutkimaan erilaisissa kyselyissä. Luterilaisesta kirkosta erottiin toki jo vuosikymmeniä sitten. Talonen huomautti, että takavuosina lähtijät perustelivat usein eronsa esimerkiksi poliittisilla syillä. Kirkon uskottiin olevan taantumuksen edustaja, johon yhteiskunnallisesti kantaa ottava vasemmistolainen ei halunnut kuulua. Nykyään yleisin syy lähtemiseen on tutkimusten mukaan se, että etääntyneet jäsenet eivät välitä enää uskonnosta.

Lähtijät ovat nuoria. Kaksi kolmasosaa heistä on alle 40-vuotiaita. Eläkeläiset eivät eroa kirkosta juuri ensinkään. Nuoret taas eivät enää pidä kirkkoon kuulumista mielekkäänä. Poliittisilla syillä ei ole juuri mitään merkitystä nykyisessä tilanteessa.

Nuorista kyllä noin 90 prosenttia käy vielä rippikoulun, mutta kuten Poutiainen muistutti, aate kuivahtaa kahdessa vuodessa. Monet ovat 18-vuotiaina valmiita lähtemään.

Kirkko murroksessa

Toki myös kirkko ja etenkin kirkon julkisuuskuva ovat muuttuneet. Kirkko on teologiansa eli sanomansa sisällön puolesta sisäisesti hajaantunut. Yhtenäistä kuvaa kirkon päämääristä tai edes kirkon ole-

muksesta ei ole. Jotkut eroavat kirkosta siksi, että kirkon katsotaan suorastaan pettävän asiansa.

Monissa puheenvuoroissa kiinnitettiin huomiota kirkon kuvaan julkisuudessa. Sekä kirkon tavoittamiskampanjoita että lehdistöä moitittiin siitä, että ne eivät innosta uskonnollista etsijää. Kristuksen sijasta näiden kautta törmää pelkkään epäilyyn ja Raamatun arvovallan murenemiseen – toisin sanoen samoihin asioihin, jotka saavat ihmiset eroamaan kirkosta. Edistääkö kirkko siis omalla työllään kirkosta eroamista?

Maallistumisen seuraukset

Yksi vaikeimmista kysymyksistä koskee yhteiskunnan muutosta. Koko Euroopassa yhteiskunta on maallistunut ja tämä aatteiden muutos heijastuu myös kirkon jäsenistöön. Materialismin hallitsema yhteiskunta halveksii kirkkoa, pitää sitä vanhoillisena ja jopa syyttää sen näkemysten olevan ihmiselle vahingollista.

Yhteiskunnallisen aatteen muodostama painostus voi olla erityisen merkittävä tekijä. Talonen muistutti, että esimerkiksi Latviassa kommunistinen painostus pienensi valtakirkon melko nopeasti mitättömälle tasolle. Muutaman vuosikymmenen kestänyt yhteiskunnallinen uhka vähensi luterilaiseen kirkkoon kuuluvien määrän

noin yhden prosentin tasolle.

Meilläkin toimii monia kirkon vastaisia voimia. Keskustelijoiden mukaan vapaaajattelijat muodostavat vain mitättömän osan kristinuskon vastaisuutta. Esimerkiksi median ja pääkaupunkiseudulla Helsingin Sanomien katsottiin määrätietoisesti vastustaneen kirkon näkemyksiä vuosikausien ajan.

Onko mitään tehtävissä?

Onko jäsenkato sitten vältettävissä? Eräissä mielessä ei. Poutiainen huomautti, että kirkosta eroamiseen vaikuttavat erityisen laajat yhteiskunnalliset ja aatteelliset muutokset. Jopa niiden analysointi on vaikeaa, saati sitten yksinkertaisten ratkaisujen löytäminen.

Tämä näkemys saa tukea muiden kirkkojen vaikeasta tilanteesta. Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa ihmiset eroavat kirkosta vielä vilkkaampaan tahtiin, tekivät kirkon johtajat minkälaisia nykyihmisen elämäntulkinnalle sopivia myönnytyksiä tahansa. Saksan luterilainen kirkko on haamu entisestään. Englannissa ja Skotlannissa miljoonat ovat lähteneet, eikä eroajien määrä osoita pienenemisen merkkejä

vieläkään. Kuvitelmat siitä, että laajahko ”uskollisten” joukko jäisi lopulta jäljelle, eivät näissä maissa pidä paikkaansa.

Tällaisessa tilanteessa olennaista on pohtia sitä, miten jäsenkatoon tulisi reagoida. Tällä hetkellä kirkko on hajallaan ja menossa on lähinnä paniikkivaihe. Kokonaisnäkemys kirkon olemuksesta puuttuu. Teologian hajaannusta ajatellen on tietysti mahdollista, että sellaista ei koskaan enää löydykään. Kirkko epäilemättä ”politisoituu” erilaisiin puolueisiin, joiden keskinäinen valtataistelu ratkaisee sen, keiden näkemyksiä kirkon kulloinenkin johto ajaa eteenpäin.

Jäsenkadon edessä suurin kysymys onkin: mikä on kirkko. Tärkeintä ei ole se, miksi kirkosta erotaan. Tärkeintä on pohtia, minkälaiseen kirkkoon kannattaa jäädä. Onko se uskontohuoltolaitos tai pelkkä kirkollisten juhlien tuottaja? Onko se moralistinen elämänohjeiden antaja, joka yrittää ylittää koululaitoksen eettisen kasvatuksen tason ja vallata alaa yhteiskunta-keskustelussa? Vai onko se Kristusta julistava lain ja evankeliumin saarnaaja, joka pelastaa syntisiä yksin armosta iankaikkiseen elämään?

Timo Eskola

